

Oponentský posudek bakalářské práce

Kateřina Pechlátová: Kult předků ve starověké Číně

Název práce je velice slibný, její obsah ale neodpovídá přesně nadpisu. Ve skutečnosti je to spíš přehledná kompilace archeologických zpráv o vykopávkách od neolitu po bronz a o odpovídajících stylech čínského umění. K nepochybným kladům práce patří vzorně pečlivé zpracování, svědomité citování literatury, vcelku kultivovaný jazyk a sevřená prezentace tématu. Základní slabinou je podle mého názoru to, že se autorka omezila na archeologickou úroveň popisů a nepokusila se ani hlouběji pochopit smysl popisovaných kultovních jednání, ani je porovnat s tradicemi nedávné Číny nebo s jinými kulturami. O obojím přitom existuje bohatá literatura.

Je škoda, že se autorka neseznámila s kultem předků vůbec jako s téměř všelidským fenoménem; v důsledku toho pak pokládá za specificky čínské věci daleko obecnější. Teprve na str. 31 najdeme pokus o vystižení podstaty zkoumaného kultu, a to jako citát z tradice. Práci by prospělo jisté seznámení se stavem čínské tradiční kultury ve 20. století: řada zde popisovaných věcí – pohřbívání, oběti, hostiny, obřady - by se tak ukázala v plastičtějším světle.

V práci jistě je několik zajímavých výsledků: zmínka o uctívání předků „v domě“ (str. 8, ovšem bez udání, zda šlo o dodnes běžné a tradiční dřevěné tabulky se jmény – srv. str. 31 - anebo něco jiného), o užívání mušlí kaurí jako platidel (str. 30), o rozdílu mezi dřevěnou a kamennou architekturou (str. 46). Celkové vyznění je však poměrně matné a práci jako by chyběla myšlenka. Při čtení poněkud ruší, že autorka nevysvětlila užívanou transkripci, a tak čtenář neví, jak spoustu čínských slov a jmen správně vyslovovat.

Na str. 6 autorka píše o „prvobytně pospolné společnosti“, vzápětí ji však musí odlišit od společnosti „stratifikované“, neboť o otrokářskou zřejmě nešlo. Na str. 15 nejprve čteme, že tzv. Tři dynastie byly sice „politickými celky, nikoli už ale celky kulturními a etnickými“, v následující větě se ovšem dozvíme, že podle shodného mínění vědců obyvatelé každé z nich „měli společnou kulturu a lišili se jen v detailech“.

Na str. 18 autorka cituje šest kategorií „nadpřirozených sil“ podle Keightleyho, rozdíly mezi nimi však nejsou právě jasné. Hlavní bůh Di je jednou od předků ostře oddělen, podruhé „předsedá hierarchii předků“ a potřetí „mohl být prvním předkem dynastie Shang“. Na str. 19 se navíc dočteme, že se Číňané odvolávali na „přírodní síly“ jako na „předky či velké předky“, stejně jako na „první pány“, čímž se ovšem ztotožňují kategorie 2 až 4 předchozí kategorizace. „Di“ a „první páni“ jsou vzápětí označeni jako „přírodní síly“, takže z domnělé kategorizace nezůstane vůbec nic. „Antropomorfní tendence“ jsou obecně samozřejmé a autorka by mohla vědět, že jsou v této oblasti dodnes. Ostatně i dnešní hacker řekne, že mu program „běhá“, protože to člověk jinak říct ani nemůže.

Na str. 21 autorka cituje několik pojmů (posmrtná jména, deset nebeských kmenů, systém dynastie Shang), zřejmě zajímavých, ale protože je vysvětluje až mnohem později (str. 27 aj.), čtenář z toho nic nemá. Tamtéž rozlišuje mezi „vyspělejšími nářadím“ a „ručně dělanými předměty“, jako kdyby snad ono nářadí mělo být

vyráběno stroji. Kamenné nástroje se vedle bronzových používaly i na Západě, protože bronz byl drahý; teprve železo mohlo kámen nahradit (str. 22). Pojem „šaman“ se tu užívá v trochu jiném smyslu, než je v etnologii obvyklé, na což autorka bohužel neupozorňuje. V obvyklém pojetí se rozlišuje kněz jako instituce a funkce od šamana jako individuálně obdařeného člověka, který nemá žádný úřad ani pověření.

Jazyk práce je kultivovaný a korektní, i když místy zaskřípe: tak na str. 5 autorka píše, že se „bude soustředit“ (dokonce dvakrát), na str. 24 „byla ctnost uvržena do nepořádku“. Je to neobratný překlad?

Vcelku práci považuji za dobrou a doporučuji k obhajobě, vzhledem k uvedeným výhradám ji však navrhuji hodnotit někde mezi 35 a 38 body.

9.2.2006

Prof. Jan Sokol